

Menige
Shaun O' Hanlon

Shaun O'Hanlon, 35

Jag kom hit till landet för åtta år sedan, när jag var tjugosju, då mor, far och jag kunde se hur vår gröna ö slets itu av briter, svält och fattigdom. Resan från Irland tog åtta veckor och jag minns klart som en sommardag hur vi tog båten till Liverpool och hur klipporna vid North Wall sakta gled iväg. Vi hade ingenting att stanna vid, ingenting att komma till och jag närde en dröm om att en gång återvända. Mina tre systrar – Sarah, Sinead och Susan – dog av skörbjugg när potatisskörden slog fel, och jag fortfarande stod under mor och fars vingar. De var båda jordbrukare och jag följde naturligt i deras jordiga fotspår att bruka marken kring Nenagh. Jag kan fortfarande känna doften av mitt faderlands nyplöjda jord, det daggvåta gräset och kvinnohår, nyss tvättat i en bäck. Dofter och smaker har det nya landet aldrig gett mig.

*Last night as I lay dreaming, of pleasant days gone by
My mind been bent on ramblin',
To Ireland's isle I did fly*

Efter landstigningen i New York reste vi med en karavan längre upp längs kusten, för att senare fortsätta själva in i landet, som jag skulle komma att försvara med mitt liv. Ungefär tre mil nordväst om Boston fann vi det vi letat efter; ett landområde helt för oss själva. Ingen skulle någonsin kunna ta den marken ifrån oss; inga briter, ingen fattigdom och ingen förbannad svält. Båtresan hade dock tärt hårt på både mor och far och jag förstod snart att arbetet på vår nya gård huvudsakligen skulle komma att falla på min lott. Jag tror att mor saknade det irländska regnet; det är något i det regnet som inte finns här. Atlantluften doftar annorlunda när den driver in från öster som här. Nästan en doft av dagg – eller riktigt porteröl. Bilder av en regnig kullerstensgata där puben ligger, hartsdammet på en gammal fiol, bilder från en tid jag lämnat, en tid som aldrig återvänder. Ingenting kan göras ogjort. Jag

önskar vid Gud att det inte var så; jag skulle vilja vrida tiden tillbaka och åter stå på min gröna ö. Jag minns tydligt hur stolt far var när vi tillsammans byggt vårt första hus. Nästan som hemma, sade han. Han visste lika väl som jag att det aldrig skulle bli som hemma och hans längtan tillbaka växte inom honom – blev till en tumör som kom att ta hans liv. Nu sover han i jorden i ett land han aldrig älskat – långt från de gröna kullar ur vilka hans ätt är sprungen. Samma öde mötte senare min mor och så småningom kommer väl även jag att ligga där; under ett kors av trä, med min genomskjutna mössa vilandes ovanpå. Ingen text. Ingen präst. Ingenting alls.

*Lo lie the fields of Athenry, where once we watched the small free birds fly
Our love was on the wing, we had dreams and songs to sing
Now it's lonely round the fields of Athenry*

Jag minns kvällen då jag bestämde mig för att ta värvning. Det var en mörk novemberkväll 1862. Jag var inne i Boston för att handla och ta mig en redig fylla, vilket hade börjat hända mer frekvent efter det att jag fick ta över gården själv. Pubarna i Boston liknade dem där hemma, och det fanns gott om landsmän att dricka med. Jag mindes att jag tidigare under kvällen sett ett plakat, som uppmanade till att söka upp närmsta rekryteringskontor och att skriva in sig som soldat i kampen mot rebellerna i söder. Det hände igen; mor och far var döda, arbetet på gården var för mycket att sköta för en man. Ingenting fanns kvar. Ingenting att förlora, men vad fanns det att vinna? En soldatlön, kanske en officersgrad efter ett tag möjligen en medalj. Att slåss för friheten är mig inget nytt. Far och hans vänner sjöng ofta om våra egna hjältar som John Kelly och Kevin Barry som själva dog för friheten. Vinden kom att blåsa mig från brukandet av jorden till att i soldatstövlar stampa den sönder och samman.

*The next thing they gave me they called it a gun,
with powder and shot, and a place for me thumb
First she spat fire, and then she spat smoke,
Lord she gave a great leap and me shoulder near broke*

Jag hamnade i ett kompani med mestadels skottar och landsmän; antagligen för att jag skulle känna mig som hemma. För första gången på mycket länge kände jag en gemenskap – kamratskap. Vi kunde sitta i timmar vid elden i

lägret och sjunga och tala om byarna vi kom från och våra vänner därhemma. Jag lyssnade i evigheter till hur sergeant O'Farrell berättade om sin moders fårstuvning, eller Woods utläggningar om hur ett torvtak skall läggas. Inte för att historierna var intressanta, utan för att de i sitt berättande hade tagit med sig en bit av mitt, och deras, land. Vi var som en ö på fasta marken, en ö av minnen och hopp.

Soldatlivet med ömsom dödande och ömsom marscherande bekom mig till en början alls inte obehaglig. När min kula första gången nådde ett gråklätt bröst, kände jag visserligen som alla gör ett sting i hjärtat, men efter hand som högen av människor jag bragt om livet växte, läkte såret och jag blev en krigare. Hade de grå kläder var de fiender – fiender till mig, landet jag byggde och mina kamrater. Det var vi eller dem, frihet eller förtryck. Målet med kriget bleknade snart och vi slogs för oss själva och för de dollar vi erhöll.

Så kom slaget som ändrade allt. Det var inget stort slag – knappt hundrafemtio man på vardera sidan om en liten farm. Att vi stötte ihop med rebellerna var en slump; de fanns i skogen på ena sidan och vi på fältet å den andra. Striden började förvirrat med att någon ur vår styrka slängde iväg ett skott rakt in i den grå massan, sedan bröt helvetet lös – eller skall jag säga limbot; helvetet kom för mig först efter det var över. Tidigare hade striderna jag deltagit i varit lika och enkla till form och utförande. De hade utspelats på fält, med två styrkor som efter en given signal sköt, fällde gevär och stormade. Det här var annorlunda. Den förlupna kulan utlöste ett kaos. Några av mina kamrater sprang för att engagera sig i bajonettfäktning, andra stod still och avlossade sina gevär, många stod handfallna och såg sig omkring, letandes efter ordning. Befäl på vardera sidan hördes förgäves ropa ut sina order, knappt hörbara genom dånandet. Vår trumpetare hörsammade mirakulöst en order från majoren, och kunde låta blecket ljuda till en regelmässig uppställning. Nu stod vi samlade, med stål i hand och blick, redo att lära dem vår exercis. En tystnad lade sig över båda sidor, genom krutröken såg jag mina kamraters ögon lysa – brinna som eld. Våra hjärtan slog gemensamt takten till en segermelodi. Sydstatarna stod still, bland löven och buskarna, och betraktade oss med häpnad och kanske fruktan. Luften var tjock och stillastående, de sekunder som gick innan den första grårocken tog till flykten kändes lång som en livstid. Segern var vår, fienden flydde, och här hade

bataljen varit över om inte en av oss gripits av blodtörst och sprungit efter. Snart var hela kompaniet efter. Eggade av den lättvunna segern och sporrade av vansinnesvrål sprang vi in i skogen efter fienden. Skogen var inte vår vän; vi kom från högländ och slätter; ovana att brottas med annat än ljung och tistlar. Trädgrenar piskade snart våra ansikten blodiga och vi fick hoppa som harar över stubbar och nedfallna träd. Unge Stacy trampade ned i ett bo med jordgetingar och snart hade vi ett moln av de bevingade smådjävlarna omkring oss. Ur det svarta infernot som insekterna skapat såg jag en mynningsflamma ur vegetationen och mannen bredvid mig segnade ner.

Sekunden senare brände ett skott av alldeles intill mig. Världen försvann i ett ringande och jag kände hur blod rann ur mitt öra och ned för kinden. Ur buskar och träd synliggjorde sig nu grön- och brunklädda män med gevär och revolverar. Fientlig milis, klädda som skogen och marken, uppenbarade sig och sköt, laddade om och sköt igen. Våra blåklädda föll än till höger, än till vänster om mig. Utan skriken och gevärsknallarna, med bara tjutandet i mina öron försvann verkligheten. Skogen levde och sköt mot oss – dödade oss en efter en – ville driva oss tillbaka till våra högländ och slätter. Någon sprang mot mig, skrikandes, men allt jag hörde var sus och ringande. Marken vacklade och jag stapplade bakåt, sekunden senare kände jag hur mitt lår genomborrades av en kula. Det gjorde inte ont. Hela kroppen skälvde till och liksom slungades med en väldig kraft bakåt och ned mot marken. Jag landade bredvid en död kamrat. Vi låg öga mot öga, med fötter springandes omkring oss. Blod rann ur hans näsa och mun, bubblande som om han fortfarande andades. Verkligheten svartnade omkring oss och snart såg jag bara hans ansikte och in i hans ögon. Blå ögon, som havet och himlen hemma, vädjandes om räddning. Räddning från vad, döden? Min vän, du var redan död, ingen kunde ha räddat dig. För första gången kände jag hur verklig fruktan trängde sig på mig. Ynglingens livlösa ögon ville ta mig med, krampaktigt släpandes mig till dödsriket. Nu förstod jag hur bräckligt livet var och hur jag egentligen klarat mig. Jag tror jag bad, eller grät, kanske var jag helt tyst när jag somnade in.

*I stood by o'er atlantic side
And sang a song for Ireland*

Jag blev liggandes medvetlös och någon måste ha räddat mig och fört mig till ett militärsjukhus, för det var där jag vaknade. Jag hade tydligen legat i ömsom djup sömn, ömsom feberfrossa i mer än två dagar. Mitt ben hade klarat sig

från sågen, men det blev stelt och ömt och på den vägen var min karriär som reguljär infanterist över.

Jag var glad över att ha klarat mig med en så lindrig skada – många är de av mina gamla soldatvänner som nu sitter utan ben alls. Dock såg jag snart att jag ådragit mig en långt mycket värre åkomma. Veckorna efter det att jag skrivits ut från sjukhuset drev jag mest runt i Boston, där min sjukpermission förlagts. Jag drack mycket, nästan varje kväll satt jag på någon krog. Ömheten i benet lindrades och jag slapp tänka på vad framtiden hade att erbjuda. Det var sent när jag just en sådan kväll skulle bege mig hemåt – jag har fortfarande vår lilla gård kvar – som det verkliga såret händelsen åsamkat skulle rivas upp. Då jag klev ut i gatan kom en droska körandes i full fart, whiskeyn hade gjort sitt och jag såg den inte förrän den nära nog nuddade mig bakifrån. Jag kastades ned vid sidan av vägen, vettskrämd och kunde inte förmå mig att göra någonting. Jag kallsvettades, strupen kändes som en öken. Mitt hjärta bultade hårt, hårt och snabbt och det snurrade för mina ögon. Husen på gatan tycktes falla ned mot mig där jag låg och jag visste inte vart jag skulle ta vägen eller hur jag skulle komma därifrån. En ohygglig bild av den döende soldaten dök upp framför mina ögon, jag kunde inte för mitt liv få den att försvinna. Darrande stapplade jag in på puben igen och beställde mer, mer att dricka.

Nu händer det allt oftare. Så fort någon eller något skrämmar mig – det kan vara ett fönster som blåser upp mitt i natten eller en flaska som går i kras – kommer känslan och den fasansfulla bilden tillbaka. Men den går att dränka, i whiskey, rom eller vad som finns i min flaska. Jag vill inte bli en drinkare, men att se de bilderna och känna paniken komma är värre än allt annat i den här världen.

Efter min sjukpermisson blev jag kallad att inställa mig vid staben i Harrisburg för ett uppdrag av militär karaktär. Jag kommer dit men uppdraget, vad det än må vara, blir mitt sista. Jag är färdig som soldat i främmande land.

Shaun O'Hanlon är en bruten man, livet i det nya landet blev inte som han tänkt sig. Ångestattackerna har börjat komma mer frekvent på sistonde, när han blir skrämmd. Spriten hjälper honom att klara sig. När han druckit mycket faller han lätt i tårar över sitt hemland och sina krossade drömmar. Dock är han arbetsam och tålmodig, han lägger en stolthet i arbetet han utför och kan utan problem sitta på post i timmar utan att somna, bara fickpluntan finns till hands.